

УДК 336.67

JEL Classification: R15, R51, C51

DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-03-03>

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ: АНАЛІТИЧНИЙ ПОГЛЯД

CURRENT ASPECTS OF ENSURING UKRAINE'S INVESTMENT ATTRACTIVENESS THROUGH THE PRISM OF DIGITALIZATION: ANALYTICAL VIEW

Фісуненко П. А.

Доктор економічних наук, доцент,
декан економічного факультету,
професор кафедри девелопменту нерухомості, фінансів, обліку та маркетингу,
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури,
м. Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0002-1339-5860

Атамас О. П.

Кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0002-7511-8586

Pavlo Fisunenko

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Real Estate Development, Finance, Accounting and Marketing,
Prydniprovskya State Academy of Civil Engineering and Architecture,
Dnipro, Ukraine

Oleksandr Atamas

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Accounting, Taxation
and Management of Financial and Economic Security,
Dnipro State Agrarian and Economic University,
Dnipro, Ukraine

Економіка України потребує суттєвих трансформаційних зрушень з огляду на повномасштабне воєнне вторгнення на території країни, дисбаланс економічної системи та постійні коливання усіх сфер життєдіяльності на макроекономічному рівні. Відповідні зрушення потребують прийняття швидкий важених управлінських рішень в контексті забезпечення інвестиційної привабливості з урахуванням сучасних аспектів діджиталізації економіки. Метою проведення наукового дослідження є необхідність пошуку можливостей забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості економіки України із врахуванням впливу аспектів діджиталізації. У матеріалах наукового дослідження використано методи статистичного аналізу, зіставлення, графічного аналізу, економічного прогнозування. У статті проаналізовано сучасні аспекти забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості економіки України крізь призму ефекту діджиталізації, що зумовлює прогресивний розвиток усіх сфер національної макроекономічної системи. Проаналізовано динаміку оцінки рівня діджиталізації економіки України протягом 2013 – 2022 рр., обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України у період 2002-2023 рр. Визначено головні проблемні аспекти Розроблено рекомендації щодо розвитку пріоритетних цілей діджиталізації економіки України із врахуванням світових тенденцій економічного розвитку провідних держав світу. Перспективами подальших наукових досліджень є розробка дорожньої карти забезпечення високих рейтингових позицій національної економічної системи в аспекті діджиталізації. Стаття є емпіричною.
Ключові слова: інвестиційна привабливість; діджиталізація; аналітика; економіка; тренд; прогноз; конкурентоспроможність.

Ukraine's economy needs significant transformational shifts in view of the full-scale military invasion on the country's territory, the imbalance of the economic system and constant fluctuations in all spheres of life at the macroeconomic level. Corresponding shifts require the adoption of quick and balanced management decisions in the context of ensuring investment attractiveness, taking into account modern aspects of the digitalization of the economy. The purpose of conducting scientific research is the need to find opportunities to ensure a high level of investment attractiveness of the economy of Ukraine, taking into account the impact of aspects of digitalization. The methods of statistical analysis, comparison, graphical analysis, and economic forecasting are used in the materials of scientific research. The article analyzes modern aspects of ensuring a high level of investment attractiveness of the Ukrainian economy through the prism of the effect of digitalization, which determines the progressive development of all spheres of the national macroeconomic system. The dynamics of the assessment of the level of digitization of the economy of Ukraine during 2013-2022, the volume of direct foreign investments in the economy of Ukraine in the period 2002-2023 were analyzed. The main problematic aspects were identified. . Prospects for further scientific research are the development of a road map to ensure high ranking positions of the national economic system in the aspect of digitalization. The article is empirical.

Key words: investment attractiveness; digitalization; analytics; economy; trend; forecast; competitiveness.

ВСТУП

Повномасштабне вторгнення на територію України спровокувало не лише зупинку реалізації більшої частини довгострокових проєктів макроекономічного рівня, а й суттєво ускладнило ситуацію щодо можливості залучення додаткового інвестиційного капіталу в економіку. Глобалізаційні тренди в економіках країн світу зумовлюють необхідність постійного пристосування до зміни впливу факторів оточуючого середовища при залученні додаткового капіталу. Особливо гостро дане питання постає у часи воєнних дій на території країни, зумовлюючи нагальну потребу реалізації додаткового капіталу з метою стабілізації економічної системи та підтримки бізнесу макроекономічного рівня. Одним із основоположних елементів сучасних економічних перетворень є забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості національної економіки, враховуючи процес діджиталізації та постійних трансформаційних зрушень. Подібні аспекти економічних перетворень зумовили необхідність дослідження означеної проблематики та пошуку комплексних шляхів вирішення нагальних економічних проблем.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Дослідженням питання забезпечення інвестиційної привабливості економіки України крізь призму діджиталізації присвячені роботи багатьох вітчизняних та міжнародних дослідників. Наприклад, Гаврилюк О. В. [1] у своїх наукових дослідженнях зазначає необхідність комплексного підходу до вивчення питання забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості економіки держави, однак не враховує роль міжнародних рейтингових оцінок, що визначаються різноманітними агенціями та інституціями, що унеможлиблює комплексний аналіз означеного питання. У роботах Голюк В. Я. [2] та Дзуліт З. П. [4] розкривається значення діджиталізації на макроекономічному рівні, однак не проаналізовано роль діджиталізації у забезпеченні високого рівня інвестиційної привабливості економіки держави. Дергачова В. В. [2] розкриває головні аспекти формування інвестиційної привабливості економіки держави,

однак, не враховує вплив процесів трансформаційних економічних перетворень та діджиталізації на відповідні економічні зміни. Манжура О. В. [3], Завербний А. С. [4] описують теоретичні основи забезпечення інвестиційної привабливості економіки країни без врахування сучасних аспектів впливу трансформаційних перетворень.

Таким чином, враховуючи багатоаспектність та різновекторність означеного питання необхідним є формування комплексного механізму розгляду проблематики забезпечення якісних трансформаційних зрушень в контексті інвестиційної привабливості національної економіки, її основоположних аспектів та засад прогресивного розвитку в аспекті впливу діджиталізації.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою статті є проведення комплексного аналізу аспектів забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості економіки України крізь призму діджиталізації.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У роботі використано комбінацію методологічних підходів, а саме: методи економічного аналізу та прогнозування, системно-структурний метод, статистичний метод. Завдяки синергетичному поєднанню відповідних методологічних підходів наукова стаття ілюструє комплексне розуміння вищевказаної проблеми.

РЕЗУЛЬТАТИ

Глобалізаційні перетворення й трансформаційні зрушення економічних систем країн світу зумовлюють нагальну потребу реформування підходів у сфері забезпечення залучення та використання додаткового капіталу. Особливо гостро дане питання постає в епоху діджиталізації, коли більшість держав світу інвестують додатковий капітал саме в реалізацію проєктів діджиталізації на макроекономічному рівні [6]. Цифрова економіка має важливе значення для збільшення рівня конкурентоспроможності національної економіки, її прогресивного розвитку, залучення додаткового капіталу та підвищення рівня інвестиційної привабливості з-поміж інших держав світу. Крім того, діджиталізація є важливим складовим елементом успішної інтеграції

економіки України у Європейський Союз, що забезпечуватиме можливість розширення спектру інвестиційних проєктів макроекономічного рівня.

На рис. 1 приведена загальна динаміка оцінки рівня діджиталізації економіки України протягом останніх 12 років.

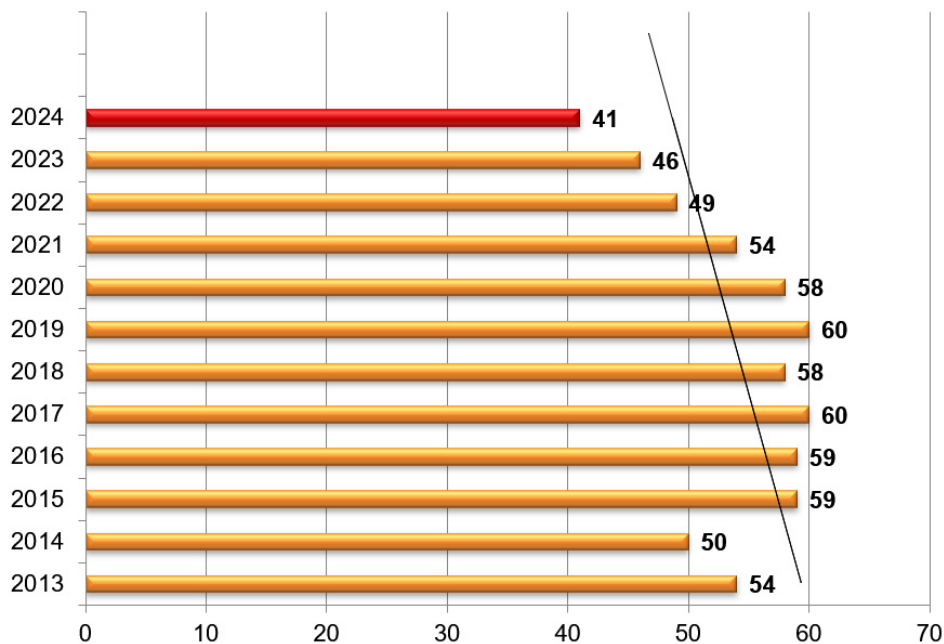

Рис. 1. Динаміка оцінки рівня діджиталізації економіки України протягом 2013 – 2022 рр., місце у рейтингу

* дані за 2024 р. приведені у прогнозованому значенні

Джерело: [5, 7]

Таким чином, за даними рис. 1 констатуємо, що динаміка оцінки рівня діджиталізації економіки України у період з 2019 р. є негативною, що зумовлено зниженням місця у рейтингу серед інших держав світу. Серед основних проблемних аспектів означеного положення можна виокремити наступні: низькі темпи діджиталізації державних послуг, проблеми із доступом до онлайн-послуг більшості людей похилого віку і т.д.

Однак, серед головних проблем останніх двох років – повномасштабне воєнне вторгнення на територію України, що зумовило суттєве зниження рейтингових позицій національної економіки за більшістю відповідних оцінок. Додатковим аспектом розвитку та становлення процесів діджиталізації національної економіки в контексті залучення додаткового капіталу є показник прямих іноземних інвестицій, як найбільш бажаного виду капіталовкладень (рис. 2).

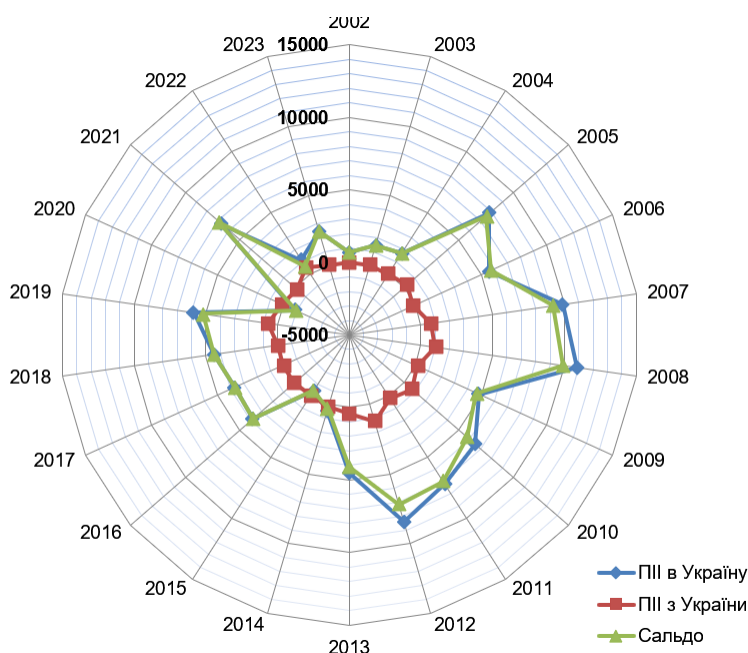

Рис. 2. Обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України у період 2002-2023 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними [4, 8]

Таким чином, проаналізувавши дані рис. 2 констатуємо суттєве зниження обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України у період 2021-2023 рр., що пов'язано із повномасштабними воєнними діями на території держави. Для України характерна макроекономічна нестабільність, досить низький рівень захисту зовнішніх інвесторів, недосконалість законодавчого регулювання, корупція, тіньова економіка, також слід додати загострення кризових явищ в світовій економіці, слабку судову систему України, пандемію Covid-19 та військові дії на території нашої держави [6, с. 165].

Відповідний аспект унеможлиблює підвищення рівня інвестиційної привабливості держави, суттєво знижуючи її конкурентоспроможність та активність реалізації міжнародних і вітчизняних стратегічних довгострокових проєктів.

Міністерство цифрової трансформації економіки України [10], незважаючи на війну, встановило стратегію розвитку цифровізації країни до 2024 року. Основними індикаторами її досягнення є:

- 100 % публічних послуг доступні громадянам та бізнесу онлайн;

- 95% населення, соціальних об'єктів і головних автошляхів мають покриття швидкісним Інтернетом;

- 6 млн. українців залучені до програми розвитку цифрових навичок;

- 10% - частка інформаційних технологій у ВВП країни.

ДИСКУСІЯ

Діджиталізація відіграє вадливу роль у формуванні аспектів забезпечення високих рейтингових позицій національної економічної системи за оцінками міжнародних агентств та асоціацій. В контексті трансформаційних зрушень головним складовим елементом виступає високий рівень інвестиційної привабливості держави. У результаті наукового дослідження виявлено, що рівень інвестиційної привабливості України знижується швидкими темпами. Дане явище зумовлено цілою низкою зовнішніх та внутрішніх факторів, вплив яких унеможлиблює високі рейтингові позиції. Враховуючи відповідні тенденції та при умові завершення бойових дій на території держави, - головними цілями діджиталізації економіки України у 2024-2025 рр. є наступні (рис. 3).

Рис. 3. Перелік пріоритетних цілей діджиталізації економіки України у період у 2024-2025 рр.

Джерело: авторська розробка

Звісно, що війна в Україні значно скорочує можливості фінансування діджитал-напряму та відповідно до плану відбудови України United-24 до 2025 року заплановано залучення європейських фінансів на розбудову діджиталізації економіки в розмірі 69,2 млрд грн. [8, 10]. Майже з половини цієї суми фінансуватимуться стартапи, як вітчизняні, так і закордонні, які будуть реалізовані в Україні. Відповідна тенденція ілюструє потенційні можливості економічної системи України забезпечити високі рейтингові позиції держави на світовій арені.

ВИСНОВКИ

Інвестиційна привабливість на макроекономічному рівні зумовлює необхідність комплексного аналізу означеного питання, пошуку шляхів формування конкурентоспроможного інвестиційного середовища, додаткових вкладень капіталу з метою реалізації проєктів макрорівня. Досягнення поставленої мети є можливим завдяки прямим іноземним інвестиціям, що безпосередньо пов'язуються та тісно взаємодіють із усіма аспектами дії принципів діджиталізації.

Аналіз рівня інвестиційної привабливості економіки України продемонстрував нагальну потребу у залученні додаткових фінансових коштів, розширення меж процесів діджиталізації та забезпечення інноватики.

Подальші наукові дослідження необхідно проводити у площині розробки спеціальних заходів щодо активізації інвестиційної діяльності із врахуванням багатоаспектності та різновекторності напрямів економічних перетворень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Havryliuk, O. V., & Bozhydarnik, T. V. (2020). Hlobalna pandemiia: modyfikatsiia priorytetiv spozhyvachiv ta elektronnoi komertsii u fors-mazhornykh obstavynakh [Global pandemic: modification of consumer and e-commerce priorities under the conditions of force major]. *Naukovi horyzonty – Scientific horizons*, 4 (89), 7–14. doi: 10.33249/2663-2144-2020-89-4-7-14 [in Ukrainian].
2. Derhachova, V. V, Koleshnia, Ya. O., & Holiuk, V. Ya. (2022). Tsyfrova terminolohiia u stratehiakh. sutnist, mistse ta rol didzhytal menedzhmentu [Digital terminology in strategies. The essence, place and role of digital management]. *Ekonomichnyi visnyk NTUU «Kyivskyi politekhnichnyi instytu» - Economic Bulletin of NTUU» Kyiv Polytechnic Institute*, 22, 114–117. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.22.2022.260165> [in Ukrainian].
3. Dubel, M. V. (2021). Vplyv pandemii COVID-19 na protses didzhytalizatsii svitovoi torhivli [The impact of the COVID-19 pandemic on the process of digitalization of world trade]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia - Economics and organization of management*, 4 (44), 277–288. DOI: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.4.25> [in Ukrainian].
4. Dvulit, Z., Zaverbnyi, A., & Romaniuk, A. (2021). Dydzhytalizacija – dijevyj instrument antykryzovogo rozvytku biznesu v umovakh pandemiji [Digitalization – an effective tool for anti-crisis business development in a pandemic]. *Efektivna ekonomika - Efficient economy*, 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.5 [in Ukrainian].
5. Fedorov, M. (08 lypnia 2021). Tsyfrovizatsiia zabezpechyt zrostannia ukraïnskoi ekonomiky na 10-12% na rik [Digitization will ensure the growth of the Ukrainian economy by 10–12% per year]. Uriadovyi portal. Ministerstvo tsyfrovoyi transformatsii Ukrainy. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/mihajlo-fedorov-cifrovizaciya-zabezpechit-zrostannya-ukrayinskoyi-ekonomiki-na-10-12-na-rik> [in Ukrainian].
6. Network Readiness Index 2021. Benchmarking the Future of the Network Economy (n/d). *Portulans institute website*. Retrieved from <https://networkreadinessindex.org>.
7. Semylytko, D. (2019). Dydzhytalizatsiia v dii: yak tsyfrova transformatsiia biznesu vplyvaie na uspih kompanii [Digitalization in action: how the digital transformation of business affects the company's success]. *Audytor Ukrainy - Auditor of Ukraine*, 5, 76–79. Retrieved from https://journals.ua/prof/auditor_ukraini/ [in Ukrainian].
8. Oleshko, T. I., Kasianova, N. V., Smerichevskyi, S. F. & etc. (2022) Tsyfrova ekonomika : pidruchnyk [Digital economy: textbook]. Kyiv : NAU, Retrieved from <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/54129/1/Підручник%20Цифрова%20економіка.pdf> [in Ukrainian].
9. Krasnomovets, P. (05 lypnia 2022). Plan «Dydzhytalizatsiia». Na tsyfrovoyi rozvytok Ukrainy do 2025 roku khochut vytratyty 69 mlrd hrn. Kudy pidut hroshi [«Digitalization» plan. They want to spend UAH 69 billion on the digital development of Ukraine by 2025. Where will the money go?]. *Zhurnal Forbes Ukraine - Forbes Ukraine magazine*. Retrieved from <https://forbes.ua/innovations/plan-didzhytalizatsiia-na-vidnovlennya-ta-tsifrovyy-rozvitok-do-2025-roku-khochut-zaluchiti-i-vitratiti-692-mlrd-grn-kudi-pidut-groshi-05072022-7000> [in Ukrainian].
10. Ofitsiynyi sait Ministerstva tsyfrovoyi transformatsii Ukrainy [Official website of the Ministry of Digital Transformation of Ukraine] (n/d). Retrieved from <https://thedigital.gov.ua/> [in Ukrainian].